

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMIE VĚD
V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1975

BRNO 1977

im Jahre 1975 mit der Lösung von drei Teilproblemen fort : 1. Beendigung der Abdeckung der Flußsedimente und der anliegenden Fortifikationssysteme im Raume vor der 1. und 2. Kirche, 2. Grabung des Gräberfeldes an der Stelle "wo nichts wächst" nördlich der VI. Kirche, 3. Beendigung der Gesamtinterpretation der Fläche südlich der Basilika. Die gesamte im Jahre 1975 geöffnete Fläche betrug 4100 m². Unter der Leitung des Autors des Berichtes nahmen an der Grabung PhDr. Blanka Vaclová und PhDr. Zdeněk Měřinský teil, technisch arbeiteten Radovan Rutar, Rostislav Skopal, Otto Marek und weitere mit.

Die Grabung im Raume des einstigen Flusslaufes vor der 1. Kirche wurde der Interpretation der eingestürzten Holz- und Steinkonstruktion, vermutlich von einem Fortifikationscharakter, in den Quadraten -17 und -16/-13 gewidmet. Man stellte fest, dass der ursprüngliche Flusslauf zur vorgrossmährischen Zeit von einer Konstruktion verstaute war, die aus mit Steinen ausgefüllten Holzblockbauten gebildet war. Die angeführte Konstruktion verläuft in westöstlicher Richtung und ist auf der nördlichen und südlichen Seite mit einigen Reihen von Holzpalisaden gesichert. An die Südseite knüpfte an diese später, wahrscheinlich zur Zeit Grossmährens, eine besondere Konstruktion an, von der mächtige Überreste von Holzpfählen blieben. Früher betrachteten wir sie als den Überrest eines Turmes, der in der Mitte des Flusslaufes stand. Als Reste einer Überbrückung interpretieren wir Holzpfosten, die in zwei parallelen Reihen von der Siedlung verlaufen, die sich auf der Westseite zur Fürstenburg in Richtung in die nicht untersuchte Fläche im Raume des heutigen Eintrittes in den Burgwall anschmiegt. Es handelt sich um die Fläche, die in den Quadraten -18 bis -15/-9 erfasst wurde. Ein schwerwiegender Fund sind Spuren von Holzkonstruktionen, die unter einer steinernen Destruktionsschicht im Quadrat -12/-9 entdeckt wurden. Auch am nördlichen Ufer des abgedeckten Flusslaufes kam es zu bedeutenden Entdeckungen. Vor der Beendigung ist die Grabung eines besonderen Gebildes in den Quadraten -17/ bis -14/-22 bis -20. Es erwies sich, dass das Objekt offensichtlich mehrere Phasen hat. In einer von diesen existierte hier ein Graben von hufeisenförmigem Grundriss, in dem Spuren von brennenden Feuern gefunden wurden. In der Mitte entdeckte man eine Grube von einem grösseren Pfosten /?/, dessen Durchmesser ca. 150cm betrug. Der Gegenstand war in der Grube mit flachen Steinen abgedichtet. In einer anderen Phase hatte der Graben eine Kreisform im Durchmesser von ca. 20m mit einer erhöhten Mitte. Beide Bauten sind durch Keramik in die erste Hälfte des 10. Jahrhunderts datiert.

Bei der Abdeckung eines weiteren Teiles des Gräberfeldes an der Stelle "wo nichts wächst" wurden 65 Körpergräber untersucht. Die ältesten von diesen, wie zum Beispiel Grab 1317 mit Sporen, einem Eimer mit Bandbeschlag, respektieren den Verlauf der Rinne, die wir als Reste eines Holzbaues von bisher unklarem Charakter interpretieren. Unter den Gräbern tritt eine Kinderbestattung mit grossen silbernen Kugelknöpfen hervor, die mit einem Vogelmotiv verziert sind und Grab 1347 mit einer Sichel, Sporen und einem Schwert. Einige jüngere Gräber waren knapp unter der Oberfläche beigesetzt worden und eine vermutlich intensive Besiedlung wurde auf der abgedeckten Fläche auch aus der nachgrossmährischen Zeit erfasst.

Im Raume südlich der Basilika konnten auf einer Fläche von 75 m² eingehend die stratigraphischen Fragen verfolgt werden, die mit der Existenz der Überreste gemauerter Bauten in der Umgebung der Basilika und ihren Beziehungen zum Gräberfeld zusammenhängen, das den angeführten kirchlichen Bau umgibt.

SOUPIS NÁLEZŮ MINCÍ ZE SYSTEMATICKÉHO
VÝZKUMU VELKOMORAVSKÉHO HIRADIŠTĚ
V MIKULČICÍCH /1960 - 1969/
/ okr. Hodonín /

Tatána K u č e r o v s k á, Moravské muzeum, Brno

Tratě : Silnice

1/ inv. č. 594/10332/60 ; nál. č. 318/60

stříbrná mince ? váha : 0,913 g Ø 14,3 mm
poznámka : silně korodovaná, rozpadlá, nelze ani přibližně identifikovat

Tratě : Štěpnice

2/ inv. č. 594/1358/60 ; nál. č. 417/60, čtv. B 17, hl. 90 cm

bronzová mince váha : 3,422 g Ø 21 mm

určení : Řím, císařství, malý bronz

poznámka : silně korodovaná, jen na lící straně nepatrně vystupuje silueta hlavy císaře

3/ inv. č. 594/542/61

stříbrná mince váha : 0,452 g Ø 13,6 mm

určení : Uhry, Matyáš /1608-1619/, Kremnice, G. Fleisch, denár 1617

popis : L : V hladkém kruhu uherský znak, po stranách K - B

MAT. DG ROIS AGE HV B R

R : V hladkém kruhu nahoře otevřeném madona s dítětem v náručí

PATRO HVNGA 1617

lit : V. Miller zu Aichholz, Österreichische Münzprägungen 1519-1938, Vídeň 1948, II. vydání, str. 195

- 4/ inv. č. 594/419/67 ; nál. č. P 1706/67, čtv. K 13, hl. 60 cm
nál. okolnosti : mince nalezena v jílovité úpravě pod kamenem z rozvaleného ohniště
bronzová mince váha : 1,198 g Φ 21,2 mm
poznámka : silně korodovaná, nelze ani přibližně identifikovat

Tratř : Kostelisko

- 5/ inv. č. 594/4502/62 ; nál. č. 6/IX, čtv. B 3/1, hl. 20 cm
nál. okolnosti : mince nalezena na suti
měděná mince váha : 3,219 g Φ 19 mm
určení : Uhry, František Josef I. /1848 - 1916/, Kremnice, krejcar 1858
popis : L : Dvouhlavý korunovaný orel
K K OESTERREICHISCHE SCHEIDEMÜNZE
R : V ověnění v poli pod sebou /1/1858/ B/
lit. : V. Miller zu Aichholz, Österreichische Münzprägungen 1519 - 1938, Vídeň 1948, II. vydání, str. 338

- 6/ inv. č. 594/5070/62, nál.č. 636/IX, čtv. B 2/1
nál. okolnosti : mince nalezena na vnitřním svahu příkopu v tmavé vrstvě nad pískem
stříbrná mince váha : 0,258 g Φ 11,7 mm
určení : Čechy, Václav IV. nebo Karel IV., 70. - 80. léta, do r. 1384, haléř
popis : L : Česká koruna složená ze tří lilí, v otvorech mezi lilími po jednom křížku
R : Český lev
lit. : K. Castelin, Česká drobná mince doby předhusitské a husitské 1300 - 1471, Praha 1953, str. 88, č. 24 a č. 25
J. Smolík, Pražské groše a jejich díly, Praha 1971, tab.VII,1, str. 103, pozn. 49

- 7/ inv. č. 594/14759/62
nál. okolnosti : nalezena jihozápadně od hrobu č. 132/IX, v závalu uprostřed stavby v promísené vrstvě nad písčitymi úpravami
stříbrná mince : váha : 0,410 g Φ 15 mm
určení : Čechy, Václav II. /1278 - 1305/, obd. 1300 - 1305, parvus
popis : V perlovém kruhu česká koruna
W I I R BOEM
R : v perlovém kruhu český lev, zleva
PRAG PARVI
lit. : R. Castelin, Česká drobná mince doby předhusitské a husitské 1300 - 1471, str. 34, obr. č. 3.
J. Ječný, Vývoj českého mincovnictví, Plzeň 1929, str. 47, tab. IV, č. 20

Tratř : Podhradí

- 8/ inv. č. 594/718/64, nál. č. P 116/64, čtv. G 14, hl. 15 cm
nál. okolnosti : vrstva ornice
stříbrná mince váha : 0,697 g Φ 15,7 mm
určení : Salzburg, arcibiskupství, Paris Lodron. /1619-1653/, krejcar 1637 /?/
popis : L : znak arcibiskupství
PARIS D:G:ARCHI EPS:
R : Dvojitý kříž s rozšířenými konci ramen, uprostřed překrytý kruhovým štítkem, delší ramena kříže sahají do opisového pruhu
/SALI/SBVR/GENSI/S 163./
lit : G. Probst, Die Münzen Salzburgs, Graz 1959, č. 1355,

Tratř : Valy

- 9/ inv.č. 594/5199/63, nál. č. 27/X
nál. okolnosti : mince nalezena na destrukci
bronzová mince silně korodovaná, kterou ani přibližně nelze již identifikovat
váha 1,921 g Φ 18 mm
10/inv. č. 594/5196/63, nál. č. 26/X, čtv. B 1/1
nál. okolnosti : mince nalezena v suti
stříbrná mince váha : 0,881 g Φ 19,3 mm
určení : Uhry, Leopold I. /1657 - 1705/, Kremnice, poltura 1696
popis : L : V perlovém kruhu poprsí panovníka s vavřínovým věncem na hlavě, zprava, hlava sahá do opisového pruhu
LEOPOLD DG R I S A G H B REX
R : Výše v poli madona s dítětem, po stranách P - H, níže ve dvou řádcích pod sebou /POL-TURA/ 1696 /
lit. : V. Miller zu Aichholz, Österreichische Münzprägungen 1519 - 1938, Vídeň 1948, II. vydání, str. 195

- 11/ inv. č. 594/5197/63, nál. č. 23/X, čtv. A 1/1, hl. 50 cm
 nál. okolnosti : mince nalezená na suti
 stříbrná mince váha : 0,712 g Ø 17,9 mm
 určení : Slezsko, Ferdinand II. /1619-1637/, Vratislav, J. Ziesler, krejcar 1633
 popis : L : Poprsí panovníka v krunyři, s vavřínovým věncem na hlavě, zprava
 FERD II DG R /W/ I S A G II B REX
 R : Korunovaný dvouhlavý orel s oválným štítkem na prsou, v němž vyznačena hodnota mince I, koruna je umístěna v opisovém pruhu
 ARCHID AV / HZ / V B C T 633
 lit. : V. Miller zu Aichholz, Österreichische Münzprägungen 1519-1938, Vídeň 1948, II. vydání, str. 130
- 12/ inv. č. 594/413/63, nál. č. R 60/63, čtv. B 2
 nál. okolnosti : v náplavách v hloubce 10 cm
 stříbrná mince váha : 0,450 g Ø 15,8 mm
 určení : Bavorsko, Řezno, město, krejcar 1646
 popis : L : V ozdobné oválné kartuši městský znak - dva zkřížené kříže, výše letopočet 1646
 R : Dvouhlavý říšský orel s vyznačenou hodnotou v oválném štítku I
 lit. : L. W. von Wellenheim, Vídeň 1845, II. sv., str. 123, č. 3077
- 13/ inv. č. 594/867/69, nál. č. Z 199/69, čtv. -9/+2, hl. 70 cm
 nál. okolnosti : mince nalezena ve světlé hlinitopísčité vrstvě, SJ- š 70 cm, ZV-d 120 cm
 stříbrná mince váha : 1,286 g Ø 31,8 mm
 určení : Lombardie, Lambert /894-898/, Milán, tzv. široký denár
 popis : L : V perlovém kruhu rovnoramenný kříž s nepatrně kotvovitě rozšířenými konci ramen, v každém ze čtyř kvadrantů mezi rameny kříže kulička
 † LAMBERTVS IMPE
 R : Široký karolinský chrám s křížkem na špici střechy
 XPPIIANA RELIGIO
 lit. : Corpus nummorum italicorum, V /Lombardia/, Řím 1914, str. 27, tab. II : 1
- 14/ inv. č. 594/869/69, nál. č. Z 313/69, čtv. -9/+2, hl. 70 cm
 nál. okolnosti : mince nalezena v tmavé písčitohlinité vrstvě, SJ-š 120 cm, ZV-d 130 cm
 stříbrná mince váha : 1,072 g Ø 31,4 mm
 určení : Lombardie, Lambert /894-898/, Milán, široký denár
 popis : L : V perlovém kruhu rovnoramenný kříž s nepatrně kotvovitě rozšířenými konci ramen, v každém ze čtyř kvadrantů mezi rameny kříže kulička
 † LAM.ERT.S IMPER
 R : Široký karolinský chrám s křížkem na špici střechy
 ...PIIANA .ELIO
 lit. : CNI, V, str. 27, č. 2, var.
- 15/ inv. č. 594/868/69, nál. č. Z 312/69, čtv. -10/+2
 nál. okolnosti : mince byla nalezena na společném profilu čtverce -9/2 a -10/2, SJ-š 190 cm, VZ-d 0 cm, ve vzdálenosti 30 cm od pravé ruky zesnulého pohřbeného v kostrovém hrobu. Zdá se, že s největší pravděpodobností mince v tomto hrobu náležela.
 stříbrná mince váha : 1,259 g Ø 27,1 mm
 určení : Lombardie, Berengar I. /888-915-924/, Milán, široký denár z I. periody vlády 888 - 915
 popis : L : V perlovém kruhu rovnoramenný kříž s bodlinatým ukončením ramen, v každém ze čtyř kvadrantů mezi rameny kříže kulička
 † BERENCARIVS REX
 R : Karolinský chrám
 XPPIIANA RELIGIO
 lit. : CNI, V, str. 31, č. 37

Tratě : Za Slavíkem

- 16/ inv. č. 594/5195/63, nál. č. 25/X, čtv. A 1/1, hl. 7 cm
 stříbrná mince váha : 0,677 g Ø 15,8 mm
 určení : Morava, Ferdinand II. /1619 - 1637/, Brno, K. Wohnsiedler, krejcar 1624
 popis : L : V hladkém kruhu poprsí panovníka v krunyři s vavřínovým věncem na hlavě, zprava
 FERDI II DG R /CW/ I S A G H B R
 R : V hladkém kruhu dvouhlavý korunovaný orel s oválným štítkem na prsou s vyznačením hodnoty mince I, koruna převážně umístěna v opisovém pruhu
 ARCH D A D B V R M A M 1624
 lit. : V. Miller zu Aichholz, Österreichische Münzprägungen 1519-1938, Vídeň 1948, II. vydání, str. 119

Mikulčice, zahrada p. P. Urbančíka, č. 3

- 17/ inv. č. 594/10222/63
 nál. okolnosti : mince se našla v zahradě při rytí v hloubce 30 cm
 stříbrná mince váha : 0,406 g Ø 15,9 mm

určení : Salzburg, arcibiskupství, Matyáš Lang z Wellenburgu /1519-1540/, 1/2 krejcar 1531
popis : V trojlístu dvojí znak, nad ním kardinálský klobouk. Níže letopočet .531
lit : Saurma-Jeltsch, Die Saurmasche Münzsammlung deutscher, schweizerischer und polnicher
Gepräge von etwa dem Beginn der Groschenzeit bis zur Kipperperiode, Berlin 1892, str.
20, č. 889

Münzenfundverzeichnis von der systematischen Grabung des grossmährischen Burgwalles in Mikulčice 1960 - 1964 /Bez. Hodonín/. Im Verlaufe der systematischen Grabung des grossmährischen Burgwalles in Mikulčice fand man in den Jahren 1960 - 1969 insgesamt 16 Münzen. Das oben angeführte eingehende Verzeichnis enthält alle vereinzelte Münzfunde, die bei Abdeckungsarbeiten auf der untersuchten Fläche des einstigen grossmährischen Burgwalles gewonnen wurden. Alle sind auf der Expedition des AÚ ČSAV in Mikulčice deponiert, ohne Rücksicht darauf, dass unter ihnen auch neuzeitige Münzen sind, die in die Oberflächenschichten sekundär gelangten, lange nach der Wüstung des einstigen Burgwalles. Die älteste Münze ist eine kleine Bronze aus der römischen Kaiserzeit, gänzlich verwischt und bereits entwertet /Verzeichnis Nr. 2/. Eine Verbindung mit dem grossmährischen Milieu können nur drei lombardische silberne Breitdenare aufweisen, die in Milan geprägt wurden /Verzeichnis Nr. 13, Nr. 14, Nr. 15/. Nach dem Entstehungsdatum dieser Münzen und nach der geographischen Verbreitung der Gruppe ähnlicher Funde in Mitteleuropa kann man beurteilen, dass die Münzen noch die letzte Phase der Existenz des grossmährischen Mikulčicer Burgwalles antrafen. Für die Bewertung von archäologischen Funden aus dem gipfelnden Mittelalter sind zwei böhmische Prägungen kleiner silberner Münzen aus dem Anfang und dem Ende des 14. Jahrhunderts bedeutend /Verzeichnis Nr. 6 und Nr. 7/. Aus dem späten Zeitabschnitt, dem 16. und 17. Jahrhundert, sind silberne Prägungen aus Ungarn, Schlesien und Salzburg.

PRVNÍ SEZONA VÝZKUMU SÍDLIŠTĚ V TRATI ZBROD U MUTĚNIC

/ okr. Hodonín/

Zdeněk Klanička, AÚ ČSAV Brno

/ Tab. 19, 20 /

Dne 8. dubna 1975 byly zahájeny sondážní práce na malém návrší, které se asi 3m zvedá nad pravém břehu říčky Kyjovky. Lokalita leží vzdušnou čarou přibližně 9 km severně od knížecího hradu v Mikulčicích, v místě, kde se stýkají katastrální území Hodonína, Dolních Bojanovic a Mutěnic. Povrchový sběr, který ukázal přítomnost keramiky pražského typu byl v těchto místech proveden už v dřívější době¹. Když sondy dosvědčily přítomnost sídlištních objektů zahloubených do podloží, zahájili jsme plošný odkryv, který v první sezoně dosáhl rozsahu 1291 m². Spolu se sondami byla tak prozkoumána celková plocha 2 146,7 m². Výzkumu se za 120 pracovních dní jeho trvání účastnilo průměrně 8 dělníků, technicky spolupracoval Otto Marek.

Na sídlišti jsme prozkoumali objekty eneolitické a laténské, náš zájem se však soustředil na zahloubené i nadpodložní sídlištní objekty, které obsahovaly keramiku pražského typu, jichž bylo přibližně polovina z celkového počtu 65 očíslovaných objektů, zjištěných na mutěnickém sídlišti.

Nadpodložní sídlištní objekty byly silně rozrušeny orbou, v terénu se však jeví jako velmi tmavé, popelovité útvary čočkovitého tvaru. Zahloubené objekty představují buď typické chaty o rozměrech 3 až 3,5m x 4 až 4,5m se zbytky kamenných pecí, obvykle v severovýchodním rohu, nebo různé druhy kotlovitých jam. Obsahují téměř výlučně nezdobenou a v ruce robenou keramiku jednoduchých profilací s vyhrnutým nebo jen mírně prohnutým okrajem. Kotlovité jámy obsahovaly jen velmi málo, nebo dokonce vůbec žádné nálezy.

Významný byl nálezový celek, získaný při odkryvu objektu č. 7, polozemnice se zachovanými zbytky kamenné pece v severovýchodním rohu. Spolu s nezdobenou keramikou pražského typu, připomínající svým způsobem výroby velmi silně některé typy keramiky z nejstarší mikulčické vrstvy, byl zde nalezen hřeben s rukojetí seříznutou do úzkého trojúhelníku. Podle současných znalostí je uvedený nález datován obvykle do 6. století. Stejný hřeben byl nalezen ještě v jednom zcela analogickém exempláři v dalším objektu mutěnického sídliště.

Z kovových nálezů je třeba uvést především zlomky dvou závěsků trojúhelníkovitého tvaru, vyrobených z měděného plechu, které se vyskytují v některých celcích s nejstarší slovanskou keramikou a bývají obvykle datovány do 6. - 7. století. V Mutěnicích se vyskytly v nálezovém celku spolu s nízkou plochou miskou a nezdobenou keramikou pražského typu.

Vedle objektů s keramikou pražského typu a zmíněných už pravěkých nálezů jsme v Mutěnicích narazili také na chaty se zdobenou hradištní keramikou i na osídlení z pozdní doby hradištní.

P Ř E H L E D V Ý Z K U M Ů 1 9 7 5

Vydává : Archeologický ústav ČSAV v Brně, sady Osvobození 17/19
Odpovědný redaktor : Akademik Josef Poulík
Redaktoři : Dr. A. Medunová, dr. J. Meduna, dr. J. Říhový
Překlady : Dr. R. Tichý, E. Tichá
Kresby : Doc. dr. B. Klíma, A. Životská
Na titulním listě : nádobka z velatického žárového hrobu ze Šlapanic
Tisk : Geografický ústav ČSAV v Brně
Evidenční číslo : ÚVTEI - 73332
Vydáno jako rukopis - 450 kusů - neprodejně